

УПРАВНИ АСПЕКТИ ДОБИЈАЊА ДОЗВОЛЕ ЗА ПОСЈЕДОВАЊЕ ВАТРЕНОГ ОРУЖЈА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

DOI: 10.5937/zrpfno-60257

UDK: 351.753:623.44(497.6 RS)

Оригинални научни рад

Примљен: 18.07.2025.

Исправљен: /

Прихваћен: 24.08.2025.

Апстракт: Због велике злоупотребе ватреног оружја, како легално стеченог тако и нелегалног, оправдано је интересовање научно-стручне јавности и грађана о начину добијања дозволе и броју лица која посједују ватрено оружје. У раду ће бити извршена анализа управног поступка добијања дозволе за посједовање ватреног оружја у Републици Српској и поступање надлежних органа са циљем да се докажу пропусти у нормирању материје и мањкавости у рјешавању ове врсте управних ствари. Ватрено оружје има велике импликације на безбједност грађана, поготово у посљедње вријеме, када је све већи број кривичних дјела гдје је ватрено оружје главни инструмент извршиоца. На крају, што говори у прилог занемарености ове значајне теме, истичемо да приликом истраживања нисмо наишли ни на један рад који је написан о овој теми у Републици Српској.

Кључне ријечи: ватрено оружје, управни поступак, безбједност, дискрециона оцјена, Министарство унутрашњих послова Републике Српске.

* Доцент, Факултет безбједносних наука Универзитета у Бањој Луци, имејл: drazen.miljic@fhn.unibl.org, ORCID 0009-0001-2089-7690

1. Увод

Овај рад има примарно један научно-практични циљ, односно да са управно-процесног аспекта истражи какав је поступак добијања дозволе за посједовање ватреног оружја на територији Републике Српске. Геопростор Западног Балкана, у који спада и Република Српска као ентитет БиХ, представља једно безбједносно интересно подручје на којем се посједовање ватреног оружја сматра традицијом локалног становништва. Посматрано подручје прекидом ратних сукоба деведесетих година прошлог вијека било је преплављено илегалним наоружањем. Прекидом ратних сукоба велика количина наоружања остаје у власништву становништва, што представља илегално ватрено оружје (Батуран, Милошевић, Цвјетковић-Иветић, 2018: 1750). У раду се неће разматрати питање илегалног наоружања, што може бити предмет истраживања у неком наредном раду.

У том контексту, анализираће се Закон о оружју и муницији и подзаконски акти донесени на основу њега, односно општи и посебни услови које физичко лице мора да испуни како би добило дозволу за посједовање ватреног оружја. Статистички подаци говоре да се од укупног броја кривичних дјела 30% изврши на територији БиХ употребом ватреног оружја¹. Постоји велики број примјера да у сукобу између чланова породице, комшија или пријатеља дође до злоупотребе ватреног оружја и несагледивих посљедица. Ватрено оружје представља изузетно опасну безбједносну ствар и зато је неопходно да надлежни органи, који одлучују да ли ће неко добити дозволу, буду професионални и стручни у свом раду. Да би надлежни органи своје дужности могли обављати адекватно, неопходна је квалитетна нормираност ове области. Због тога, у раду ћемо покушати приказати какво је тренутно стање у вези са поступком легалног стицања оружја, али и који су то пропусти у раду надлежних органа, законодавца те на који начин би се то могло побољшати.

2. Појам оружја

У научној литератури постоје разне дефиниције оружја као опасне ствари, али најважнију и највећу практичну примјену имају оне позитивноправне. У том контексту, оружје се нормира посебним

¹ Публикација под називом *Global Status Report on Violence Prevention 2014*, сачињена од стране Свјетске здравствене организације (WHO), УН програма за развој (UNDP) и УН канцеларије за дрогу и криминал (UNODC), процентуално наводи у колико се од укупног броја кривичних дјела као средство извршења користи ватрено оружје. У том контексту за Босну и Херцеговину тај проценат износи 30%, Србију 42%, Црну Гору 70%, Албанију 66% С. Македонију 38%.

правним режимом, тј. услови за његово набављање, држање, ношење, превоз, промет, послугу, преправљање, поправљање, одузимање и сл. Историјски посматрано, особина оружја као опасне ствари препозната је још у античком периоду. Тако Платон у свом чувеном дјелу *Држава* наводи: ако би неко узео од свог пријатеља оружје, а овај би потом полудио и тражио га натраг, свако би казао да му се оружје не би смјело вратити и да не би био правичан онај ко би то учинио (Љубић, 2022: 426). Материја оружја није предмет регулисања само националних законодавстава, напротив, ради се о теми која је на глобалном нивоу објект многих међународних споразума, директива, кодекса, стратегија и планова. У том контексту, набројаћемо само неке акте те врсте на нивоу Европске уније: Шенгенски уговор (поглавље 7) од 14. 6. 1985. године, Директива Европског парламента 2021/555 о надзору набављања и посједовања оружја од 24. 3. 2021. године, Кодекс понашања ЕУ о извозу оружја из 1998. године, Заједнички допринос ЕУ за сузбијање недозвољеног скупљања и промета лаког и стрељачког наоружања и муниције из 1998. године, Заједнички став ЕУ о посредовању у продаји оружја из 2004. године, Стратегија ЕУ за борбу против илегалног сакупљања и илегалне трговине малокалибарским и лаким наоружањем и муницијом за то наоружање из 2005. године, План Европске комисије за подршку контроли сакупљања и промета лаког и стрељачког наоружања и муниције на Западном Балкану из 2005. године (Лештанин, 2017: 157). Иако Република Српска, односно Босна и Херцеговина, није чланица Европске уније, она настоји извршити хармонизацију својих закона са правним тековинама и добром праксом Европске уније.

Позитивноправни појам оружја у Републици Српској одређен је чланом 4 Закона о оружју и муницији.² Оружје, по овом Закону, јесте направа израђена или прилагођена да под притиском ваздуха, барутних и других гасова или другог потисног средства може избацити зрно, куглу, сачму или неки други пројектил, односно распршити гас или течност, и друга направа која је намијењена за самоодбрану или напад, лов или спорт и битни дијелови оружја. Законодавац оружјем не сматра декоративно оружје, имитацију оружја, оружје које је трајно онеспособљено за употребу техничким поступцима који су одређени посебним прописима, оружје које је намијењено за алармирање и сигнализацију (које ствара искључиво звучни ефекат), подводне пушке и друге предмете који снагом опруге, напете гуме или сабијеног гаса избацују ости или харпун, који су искључиво намијењени риболову (подводно оружје) и оружје које се

² Чл. 4 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

користи у индустријске или техничке сврхе. Поред наведеног, оружјем се не сматра оружје за спасавање, омамљивање и усмрћивање животиња.³

Поступајући у складу са тада важећим директивама Европске уније⁴, кроз Закон о оружју и муницији извршена је подјела оружја у четири категорије, и то: А, Б, Ц и Д.

У наставку рада бавићемо се поступком набављања оружја (за физичка лица) Б категорије, у које се убраја: полуаутоматско или репетирајуће ватрено оружје кратке цијеви, ватрено оружје кратке цијеви за појединачну палбу са средишњим паљењем, ватрено оружје кратке цијеви за појединачну палбу, са рубним паљењем укупне дужине до 28 см, полуаутоматско ватрено оружје дуге цијеви које заједно са магацином и лежиштем може примити више од три метка, полуаутоматско ватрено оружје дуге цијеви са магацином и лежиштем за највише три метка код којег се магацин, тј. опруга за пуњење, може скинути, односно није сигурно да ли је оружје направљено тако да се уз обични алат може преправити у оружје са магацином и лежиштем за више од три метка, репетирајуће и полуаутоматско ватрено оружје дуге цијеви са неолученом цијеви укупне дужине до 60 см, репетирајуће ватрено оружје које није обухваћено у подтачки 6, тачки 2 овог члана⁵, полуаутоматско ватрено оружје дуге цијеви које није обухваћено подтачком 4⁶, 5⁷ и 6⁸ове тачке и подтачком 9⁹ тачке 1 овог члана, ватрено оружје дуге цијеви за појединачну палбу са једном или више олучених цијеви, ватрено оружје дуге цијеви за

3 Чл. 5 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

4 У вријеме доношења Закона о оружју и муницији Републике Српске на снази је била Директива 91/477/ЕЕЗ од 18. 6. 1991. године о надзору набавке и посједовања оружја која је мијењана Директивом 2017/853. Директива је престала важити 25. 4. 2021. године. Данас је у примјени Директива Европског парламента 2021/555 о надзору набављања и посједовања оружја.

5 Мисли се на „репетирајуће и полуаутоматско ватрено оружје дуге цијеви са неолученом цијеви укупне дужине до 60 см”.

6 У ову групу се убраја „полуаутоматско ватрено оружје дуге цијеви које заједно са магацином и лежиштем може примити више од три метка”.

7 Односи се на „полуаутоматско ватрено оружје дуге цијеви са магацином и лежиштем за највише три метка, код којег се магацин, односно опруга за пуњење може скинути, односно није сигурно да ли је оружје направљено тако да се уз обични алат може преправити у оружје са магацином и лежиштем за више од три метка”.

8 Репетирајуће ватрено оружје дуге цијеви које није обухваћено у подтачки 6 тачке 2 овог члана.

9 Полуаутоматско ватрено оружје за цивилну употребу, које по свом аутентичном изгледу одговара аутоматском оружју, осим оружја за лов и спортско стрељаштво”.

појединачну паљбу са једном или више неолучених цијеви, старо оружје и комбиновано оружје.¹⁰

3. Поступак набављања оружја

Члан 9, став 1 Закона о оружју и муницији прописује: „Поступак набављања оружја се покреће подношењем захтјева надлежној организационој јединици Министарства унутрашњих послова Републике Српске”. Ова одредба је неспретно дефинисана и одступа од начела официјелности које је дефинисано Законом о општем управном поступку Републике Српске.¹¹ Наиме, ниједан управни поступак у Републици Српској не покреће се захтјевом странке, већ поступак покреће надлежни орган поводом захтјева странке.¹² У том контексту, управни поступак (у нашем случају за набављање оружја) сматра се покренутим када надлежни орган предузме било коју радњу усмјерену на вођење поступка; најчешће је то позивање странке, мада орган и прије тога може интерно предузети одређене припремне радње – за које странка најчешће не зна.¹³ У сваком случају, само подношење захтјева за набављање оружја надлежној организационој јединици Министарства никако не може значити да је поступак покренут.

С обзиром на то да се овај поступак покреће поводом захтјева странке, када надлежни орган утврди да поводом поднесеног захтјева нема услова за покретање поступка, има обавезу донијети закључак којим се не прихвата покретање поступка. Овај закључак не смије се донијети ако орган процијени да странка нема основа за остварење траженог права (тада орган мора покренути поступак), већ само ако се ради о захтјеву који се односи на ствар о којој се не може рјешавати у овом поступку – нпр. ако је у питању рјешавање неке судске ствари (Милков, 2016: 157). Против закључка којим се не прихвата покретање поступка незадовољна странка може изјавити посебну жалбу.¹⁴

¹⁰ Чл. 7, ст. 1, т. 2 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

¹¹ Закон о општем управном поступку Републике Српске, *Сл. гласник Републике Српске*, 13/02, 87/07, 50/10 и 66/18.

¹² Чл. 111 Закона о општем управном поступку Републике Српске, *Сл. гласник Републике Српске*, 13/02, 87/07, 50/10 и 66/18.

¹³ Упореди са чл. 113, ст. 1 Закона о општем управном поступку Републике Српске, *Сл. гласник Републике Српске*, 13/02, 87/07, 50/10 и 66/18.

¹⁴ Чл. 113, ст. 2 Закона о општем управном поступку Републике Српске, *Сл. гласник Републике Српске*, 13/02, 87/07, 50/10 и 66/18.

Надлежност органа за вођење овог поступка одређује се према пребивалишту физичког лица које жели набавити оружје или сједишту правног лица, односно предузетника који жели да набави оружје.¹⁵ Оружје Б категорије може се набавити само на основу одобрења надлежног органа.¹⁶ Ова одредба идентична је онима у законима свих европских земаља, а садржи је и Директива Европског парламента број 2021/555 о надзору набављања и посједовања оружја (члан 10). Одобрење за набављање оружја из Б категорије издаје се лицу ако испуњава опште и посебне услове.

4. Општи услови за издавање одобрења за набављање оружја

4.1. Старост подносиоца захтјева

Законодавац је старосну границу одредио тако да подносилац захтјева мора имати навршену најмање 21 годину живота. Изузетак је направљен уколико физичко лице жели набавити спортско или ловачко оружје. У том случају, довољно је да подносилац захтјева има 18 година живота. Члан 6 Директиве Европског парламента број 2021/555 о надзору набављања и посједовања оружја прописује старосну границу за набављање оружја од навршених 18 година старости. Различито дефинисање старосне границе за подносиоца захтјева за набављање оружја у Закону о оружју и муницији Републике Српске и Директиви број 2021/555 никако не значи да су ове одредбе у колизији, напротив – Директива у члану 3 даје право чланицама да могу у својим законодавствима усвојити одредбе које су строже од оних утврђених у овој Директиви. Република Српска има строжи критеријум по овом питању, што сматрамо нужним и оправданим.

4.2. Постојање оправданог разлога за набављање оружја

Члан 12 Закона о оружју и муницији прописује да физичко лице има оправдан разлог за набављање оружја за личну безбједност уколико учини вјероватним да би му могла бити угрожена лична безбједност или због других околности. Које су то *друге околности* остаје на надлежном органу да тумачи у сваком конкретном случају. Такву формулацију сматрамо непрецизном, непотребном и подложном произвољном поступању, јер се надлежном органу не дају било какве смјернице приликом одлучивања које су то „друге околности”. Физичком лицу које у свом посједу већ има један или два комада оружја не би требало одобравати набављање

¹⁵ Чл. 10 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

¹⁶ Чл. 11, ст. 1 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

додатног оружја у сврху заштите личне безбједности, јер се сматра да и најбоље обучена особа не може истовремено користити више комада оружја (Јурас, Јакушић, 2013: 37). За набављање ловачког оружја физичко лице има оправдан разлог уколико има положен ловачки испит и члан је ловачког удружења које газдује одређеном територијом и има одобрење надлежног министарства, што доказује увјерењима о чланству у ловачком удружењу и положеном ловачком испиту.¹⁷ Законодавац је прописао и да лице има оправдан разлог за набављање ловачког оружја уколико је оружје неопходно ради заштите стада стоке (више од 20 грла крава и јуница и/или више од 40 грла оваца и коза) и ако се ради о оружју стеченом по основу насљеђа. Оправдан разлог за набављање спортског оружја физичко лице има уколико је члан стрељачке организације, што доказује увјерењем.¹⁸

4.3. Невођење кривичног поступка против подносиоца захтјева

Да би подносилац захтјева добио одобрење за набављање оружја, неопходно је да се против њега не води кривични поступак за кривично дјело које се гони по службеној дужности прописано Кривичним законом Републике Српске и Кривичним законом Босне и Херцеговине, осим за кривична дјела против безбједности јавног саобраћаја. У том смислу неопходно је доставити увјерење о невођењу кривичног поступка, које се издаје од стране надлежног суда. Ова одредба је превентивног карактера, јер лице против којег је покренут кривични поступак још није осуђено за дјело за које се терети оптужницом, али се сматра да вођење кривичног поступка пружа довољан основ да оптужени за вријеме трајања кривичног поступка може озбиљно угрозити безбједност људи и имовине или учинити какво друго противправно дјело, те да би до окончања кривичног поступка могао злоупотријебити оружје. Уколико се кривични поступак оконча ослобађајућом пресудом, не постоји препрека да се лицу усвоји захтјев и да му се одобри набављање оружја. У пракси се дешавају ситуације да суд у поступку донесе пресуду којим се оптужба одбија против подносиоца захтјева за набављање оружја јер се кривично гоњење не може предузети због застарјелости, па се захтјев за набављање оружја и у том случају одбија од стране надлежног органа из интереса безбједности, што сматрамо неоснованим. Наиме, кривично гоњење

¹⁷ Чл. 12, ст. 2 Закона о оружју и муницији, Сл. гласник Републике Српске, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

¹⁸ Чл. 12, ст. 4 Закона о оружју и муницији, Сл. гласник Републике Српске, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

против подносиоца захтјева се не може предузети због застарјелости, што за посљедицу има да се поступак више не води и лице је невино, тј. није осуђено за кривично дјело. Оваквим поступањем од стране надлежног органа подносиоцу захтјева се без правног основа ускраћује право да набави оружје.

4.4. Ранија осуђиваност подносиоца захтјева

Закон о оружју и муницији прописује да лице испуњава услов за набављање оружја ако није осуђивано за кривично дјело које се гони по службеној дужности прописано Кривичним законом Републике Српске и Кривичним законом Босне и Херцеговине, осим за кривична дјела против безбједности јавног саобраћаја. Поред наведеног, подносилац захтјева не смије бити кажњаван, односно оглашен одговорним за прекршај против јавног реда и мира са обиљежјем насиља, прекршај прописан овим законом, или прекршај са обиљежјима насиља прописан другим законом.¹⁹ Надлежни орган ове чињенице утврђује по службеној дужности из казних и прекршајних евиденција. Уколико надлежни орган није у могућности да службеним путем изврши наведену провјеру због различито регулисане материје другим законодавствима, лице ће се упутити да тражене податке достави лично.²⁰ У пракси се дешавају ситуације да се лицу које је раније било осуђено за кривично дјело, и коме је протеклом одређеног броја година казна избрисана из казних евиденција, и поред брисања из казних евиденција одбије захтјев за набављање оружја. У оваквим случајевима, полицијски службеници посједују евиденције у којима се трајно чувају подаци о осуђиваности лица, па се информације из таквих евиденција користе и приликом рјешавања поднесених захтјева за набављање оружја. Описано поступање сматрамо правно неутемељеним јер се директно негира смисао института рехабилитације осуђеника и Кривични законик Републике Српске, којим је прописано да брисањем осуде престају све правне посљедице осуде.²¹

4.5. Непостојање околности које негативно утичу на интересе безбједности

Један од услова који се поставља пред подносиоца захтјева за набављање оружја јесте да надлежни орган утврди да код њега не постоје

¹⁹ Чл. 12, ст. 3 и 5 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

²⁰ Чл. 12, ст. 6 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

²¹ Чл. 88 Кривичног законика Републике Српске, *Службени гласник Републике Српске*, 64/2017, 104/2018, 15/2021, 89/2021 и 73/2023).

околности које негативно утичу на интересе безбједности, као што су чешће и прекомјерно уживање алкохола, конзумирање опојних дрога или других омамљујућих средстава, изражено поремећени породични односи, сукоб са околином, агресивно и ексцесно понашање и друге околности које лице чине неподобним за посједовање оружја.²² Утврђивање овог услова једна је од значајних активности полицијских службеника (Стевандић, 2009: 232), и најделикатније у пракси, јер је законодавац кроз ову одредбу поставио неколико правних стандарда (као што су: *чешће и прекомјерно уживање алкохола, изражено поремећени односи, агресивно и ексцесно понашање, и да ли постоје неке друге околности које лице чине неподобним за посједовање оружја*) који се на основу прикупљених података, у временском интервалу од најдуже 30 дана²³ од дана пријема захтјева за одобравање набављања оружја, морају утврдити код подносиоца захтјева. Произилази да се за подносиоца захтјева за набављање оружја мора поуздано утврдити да он у прошлости није вршио никакве незаконите или неморалне радње, нити се анализом његовог понашања, особина, навика и склоности може поуздано претпоставити да би у будућности могао да врши незаконите или неморалне радње које би директно или индиректно могле да утичу на кандидата за држање оружја (Мијалковић, 2015: 196). Да би се донијела правилна и законита одлука, од пресудног значаја је да се располаже релевантним подацима о подносиоцу захтјева (Стевановић, 2009: 236). Овај задатак није нимало лак, јер ова процјена представља кључну чињеницу на основу које лице добија или не добија дозволу за набављање оружја. Поступање полицијских службеника у оваквим ситуацијама олакшано је доношењем Правилника о начину утврђивања оправданости захтјева за набављање оружја. Наведеним Правилником донекле се прецизирају начин и поступак обављања провјера за издавање одобрења за набављање оружја. У том контексту Правилником се прописује да провјеру обавља командир полицијске станице, односно замјеник командира полицијске станице или вођа сектора којег командир полицијске станице овласти.²⁴ Прије почетка обављања провјере, полицијски службеник који обавља провјеру затражиће од лица за које се обавља провјера да попуни и потпише Упитник за провјеру оправданости захтјева за набављање оружја чији садржај је прописан Правилником.

22 Чл. 11, ст. 3, т. 6 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

23 Поступак провјере обавља се у року од 30 дана од дана када је полицијска станица примила захтјев за провјеру – чл. 12 Правилника о начину утврђивања оправданости захтјева за набављање оружја, *Сл. гласник Републике Српске*, 78/2016.

24 Чл. 4 Правилника о начину утврђивања оправданости захтјева за набављање оружја, *Сл. гласник Републике Српске*, 78/2016.

Упитник који је попунило и потписало лице за које се обавља провјера сматра се датом сагласношћу за обављање провјере. Уколико провјеравано лице одбије попунити и потписати Упитник, сматраће се да је одустало од захтјева за одобрење за набављање оружја.²⁵ Приликом обављања провјере прикупљају се: идентификациони подаци о лицу, те подаци о лицима са којима провјеравано лице живи у заједничком домаћинству, сазнања и обавјештења о досадашњем понашању, навикама, склоностима, радним особинама лица и слично, и други подаци и сазнања о лицу који су значајни из безбједносног аспекта.²⁶ Провјера се обавља на следећи начин: остваривањем увида у јавне изворе, службене евиденције и евиденције надлежних државних и јавних институција, остваривањем увида у евиденције и пословну документацију јавних, привредних и других правних лица коју су та лица дужна водити у складу за законом, непосредним разговором са другим лицима значајним по процјени полицијског службеника који обавља провјеру и непосредним опажањем полицијског службеника који обавља провјеру. Након обављене провјере, полицијски службеник обавља непосредни разговор са лицем за које се обавља провјера.²⁷ Полицијски службеник који обавља провјеру потребне податке прикупља из више извора, а сви коришћени извори у поступку провјере појединачно се назначавају.²⁸ Након прикупљања и утврђивања података, полицијски службеник сачињава писмени извјештај о обављеној провјери. У писменом извјештају о обављеној провјери не наводе се појединачни извори који су коришћени у поступку провјере. Извјештај о обављеној провјери, те попуњен и потписан Упитник доставља се комисији која даје процјену о оправданости захтјева за набављање оружја. Процјену у вези са оправданошћу захтјева за набављање оружја даје комисија коју именује начелник центра јавне безбједности. Комисију чине један члан униформисане полиције, један члан криминалистичке полиције и један члан који обавља управноправне послове. Процјена у вези са оправданошћу захтјева за набављање оружја даје се у писаној форми.²⁹ Ако се након обављене провјере сазнају подаци о провјераваном лицу који су

25 Чл. 6 Правилника о начину утврђивања оправданости захтјева за набављање оружја, *Сл. гласник Републике Српске*, 78/2016.

26 Чл. 8 Правилника о начину утврђивања оправданости захтјева за набављање оружја, *Сл. гласник Републике Српске*, 78/2016.

27 Чл. 9 Правилника о начину утврђивања оправданости захтјева за набављање оружја, *Сл. гласник Републике Српске*, 78/2016.

28 Чл. 10 Правилника о начину утврђивања оправданости захтјева за набављање оружја, *Сл. гласник Републике Српске*, 78/2016.

29 Чл. 12 Правилника о начину утврђивања оправданости захтјева за набављање оружја, *Сл. гласник Републике Српске*, 78/2016.

постојали у вријеме вршења провјере, а за које се из објективних разлога није могло знати у вријеме вршења провјере, који би могли бити од утицаја на процјену оправданости захтјева за набављање оружја, о томе се обавјештава надлежна организациона јединица Министарства.³⁰

5. Посебни услови за издавање одобрења за набављање оружја

Поред општих услова, физичко лице мора испунити и посебне услове који су у вези са издавањем одобрења за набављање оружја:

5.1. Да је здравствено способно за држање оружја

Подносилац захтјева испуњеност овог услова доказује увјерењем овлашћене здравствене установе о здравственој способности. Треба истаћи да је увјерење које подносилац захтјева добије од овлашћене здравствене установе временски ограничено: не може бити старије од шест мјесеци.³¹ Законодавац је прописао дужност здравственој установи и сваком лицу које има сазнања о промјени здравственог стања власника оружја, које може утицати на способност за држање оружја, да по сазнању одмах обавијести надлежни орган. Надлежни орган има овлашћење да власника оружја за којег оправдано сумња да више није здравствено способан за држање оружја упутити на ванредни здравствени преглед код овлашћене здравствене организације. У овом случају, обавеза власника оружја јесте да у року од 15 дана од дана пријема рјешења о упућивању на ванредни здравствени преглед достави надлежном органу увјерење о здравственој способности. Лицу које не поступи по рјешењу о упућивању на ванредни здравствени преглед надлежна полицијска управа одузеће оружје и казнити за прекршај новчаном казном од 300,00 КМ до 500,00 КМ. Уколико се лице након упућивања на ванредни здравствени преглед прогласи здравствено способним, трошкове здравственог прегледа сноси надлежни орган, и супротно, ако се лице прогласи здравствено неспособним, трошкове здравственог прегледа сноси власник.³² У члану 13, став 3 Закона о оружју и муницији прописано је да ће министар здравља и социјалне заштите, у сарадњи са министром унутрашњих послова, донијети пропис о утврђивању здравствене способности лица за набављање,

³⁰ Чл. 13 Правилника о начину утврђивања оправданости захтјева за набављање оружја, *Сл. гласник Републике Српске*, 78/2016.

³¹ Чл. 13 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

³² Чл. 14 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

држање и ношење оружја и муниције. Овај пропис није донијет од када је на снази Закон о оружју и муницији (од 2016. године), иако су министри имали обавезу да донесу правилник у року од 45 дана од дана ступања на снагу важећег Закона о оружју и муницији.³³ У пракси се примјењује Правилник о утврђивању здравствене способности лица за набављање, држање и ношење оружја и муниције из 2009. године.³⁴

5.2. Доказ о обучености за руковање ватреним оружјем

Подносилац захтјева мора прибавити увјерење овлашћене стручне организације о обучености за руковање ватреним оружјем. Законодавац је од ове обавезе ослободио лица која обављају или су обављала послове полицијског службеника, обезбјеђења лица и имовине, професионална војна лица, резервне војне старјешине и лица која имају регистровано ватрено оружје, као и друга лица која докажу да су кроз школовање и друге видове обуке оспособљена за руковање ватреним оружјем³⁵.

Стручна овлашћена организација за обуку за руковање ватреним оружјем може бити стрељачка организација или друго правно лице које располаже потребним просторијама, стрелиштем, стручним кадром и испуњава друге прописане услове за спровођење обуке, за шта посједује одобрење надлежног органа. Обука за руковање ватреним оружјем категорије Б састоји се од теоријског и практичног дијела, као и провјере знања, и обухвата: правни аспект држања оружја, ношење и употребу оружја, безбједно руковање оружјем, основе балистике и технике гађања и практично гађање ватреним оружјем. Обуку проводи комисија која се састоји од пет чланова коју именује министар, с тим да два члана комисије морају бити представници Министарства. Након обављене обуке, стручна овлашћена организација издаје увјерење о обучености лица за руковање ватреним оружјем категорије Б. Обављање обуке и програм обуке детаљније су прописани Правилником о обуци и програму обуке за руковање ватреним оружјем Б категорије.³⁶

33 Чл. 76, ст. 3 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

34 Правилник о утврђивању здравствене способности лица за набављање, држање и ношење оружја и муниције *Сл. гласник Републике Српске*, 97/2009.

35 Чл. 15 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

36 Правилник о обуци и програму обуке за руковање ватреним оружјем Б категорије, *Сл. гласник Републике Српске*, 109/2016.

6. Одлучивање о поднијетом захтјеву за набављање оружја

Надлежни орган након разматрања поднијетог захтјева може одлучити у два правца. Може издати рјешење којим се физичком лицу одобрава набављање оружја уколико испуни све услове који су дефинисани чланом 11 Закона о оружју и муницији Републике Српске. У том случају, надлежни орган ће издати рјешење подносиоцу захтјева чије је важење временски ограничено на шест мјесеци. Одобрење за набављање ватреног оружја, по својој правној природи, представља управни акт који садржи раскидни рок, као додатак управном акту (Југовић, 2013: 143). У другом случају, доноси се рјешење којим се одбија захтјев за издавање одобрења за набављање оружја. У пракси, то су најчешће интереси безбједности.³⁷ Све до доношења одлуке Уставног суда Републике Српске, која је објављена у Службеном гласнику Републике Српске 4. 10. 2024. године, на снази су биле одредбе Закона о оружју и муницији према којима надлежни орган није дужан образлагати разлоге којима се руководио приликом доношења рјешења о одбијању захтјева за издавање одобрења за набављање оружја. Право да се не образлажу разлози којима се руководио надлежни орган приликом одлучивања о поднијетом захтјеву и на основу којих је донијето негативно рјешење засновано је на одредби из Закона о општем управном поступку³⁸, која гласи: „Ако је законом или другим прописом предвиђено да се у решењу донесеном по слободној оцени не морају навести разлози којима се орган руководио при доношењу решења, у образложењу решења се наводе и подаци из става 2. овог члана, пропис којим је орган овлашћен да реши ствар по слободној оцени и пропис којим је овлашћен да не мора навести разлоге којима се при доношењу решења руководио“. Подносилац захтјева за посједовање оружја на такво рјешење има право жалбе министру у року од 15 дана од дана пријема рјешења. Против рјешења по жалби, странка није имала право да покрене управни спор.³⁹ Оваква овлаштења надлежног органа у Републици Српској су била на снази преко осам година, односно од ступања на снагу Закона о оружју и муницији (април 2016. године) до објављивања Одлуке Уставног суда Републике Српске (октобар 2024. године).⁴⁰

37 Чл. 11, ст. 3, т. 6 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

38 Чл. 197, ст. 4 Закона о општем управном поступку, *Сл. гласник Републике Српске*, 13/02, 87/07, 50/10 и 66/18.

39 Чл. 21 Закона о оружју и муницији, *Сл. гласник Републике Српске*, 26/2016, 18/2017, 31/2018, 58/2019.

40 Одлука Уставног суда Републике Српске У-80/23.

Уставни суд је у наведеној одлуци заузео став да је чл. 21 ст. (1) и (3) Закона о оружју и муницији законодавац уредио супротно гаранцијама из чл. 5 алинеје 1 и 4 и чл. 16 Устава Републике Српске. Према оцјени Суда, давњем овлашћења надлежном органу управе да из рјешења којим се одбија захтјев за издавање одобрења за набављање оружја, изостави разлоге којима се руководио приликом доношења рјешења, обезбјеђује услове за самовољно и произвољно поступање. Такође, овакво овлашћење у контролном поступку онемогућава или знатно отежава испитивање правилности утврђеног чињеничног стања јер је нејасно која од законских претпоставки из члана 11 став (3) тачка 6) Закона послужила поступајућем органу као основ за одлучивање те онемогућава или знатно отежава оцјену да ли је на утврђено чињенично стање правилно примјењен одговарајући материјални пропис. У овом смислу, у поступку контроле управног акта се не може са сигурношћу одредити да ли се управни орган руководио начелима уставности и законитости те да ли је у вођењу поступка и одлучивању, а уважавајући општи интерес, омогућио странкама да на најбољи начин заштите своја права и интересе. Стога, према оцјени Суда, предметна рјешења не могу бити основ за дјелотворан правни лијек. У овом случају право на образложену одлуку подразумијева право појединца да буде упознат са битним разлозима и јасно образложеним ставовима о чињеничним и правним питањима на основу којих је одлучено о његовим правима и обавезама, а с циљем спречавања произвољности у поступању надлежних органа. Стога према оцјени овог Суда, рјешење из члана 21 став (1) оспореног Закона морају бити образложена, односно у њима морају бити наведени довољни и релевантни разлози за одлучивање, док њихов изостанак упућује на могућу арбитрарност у поступању. Суд је установио да је прописивање из члана 21 став (3) Закона, према којем није могуће водити управни спор против коначног акта којим се поменути захтјев одбија, у супротности са гаранцијама из члана 5 алинеја 1. и 4. и члана 16 Устава.

Након доношења Одлуке Уставног суда у предмету број: У-80/23, а у циљу њеног досљедног спровођења, поступајући службеници Министарства унутрашњих послова странкама остављају могућност да се другостепена рјешења преиспитују у управном спору пред надлежним окружним судовима. Приликом анализе доступних пресуда, у управним споровима који су ријешени након доношења одлуке Уставног суда (период октобар 2024. године – јун 2025. године), уочен је проблем да судови најчешће поништавају другостепена рјешења јер нису адекватно образложена и поткрепљена поузданијим доказима. У том контексту, у пресудама се истиче да се оспорена рјешења Министарства унутрашњих послова заснивају на субјективним оцјенама доносиоца рјешења без конкретних

доказа за тврдње наведене у образложењу, а које су у вези са прекомјерним уживањем алкохола, изражено поремећеним брачним односима и ексцесним понашањем у друштву. Ове чињенице се најчешће утврђују теренском провјером над лицима која су поднијела захтјев за набављање оружја, која нису евидентирана у било каквим казним, односно прекршajним евиденцијама и заснивају се на исказима комшија, пријатеља и родбине подносиоца захтјева. У овим случајевима, ради заштите безбједности лица од којих се добијају сазнања о личности подносиоца захтјева, не открива се њихов идентитет. Према схватањима суда, када су такве чињенице основ за одбијање захтјева за набављање оружја, образложење рјешења се не може заснивати само на исказима других лица.⁴¹

Овај проблем јавља/о се и у другим законодавствима; за примјер ћемо навести Републику Србију, гдје су оваква овлашћења и поступање надлежних органа Министарства унутрашњих послова била предмет рада Заштитника грађана Републике Србије. Тим поводом, Заштитник грађана издао је препоруку Министарству унутрашњих послова да приликом одлучивања по дискреционој оцјени досљедно примјењује Закон о општем управном поступку и друге законе тако да образложења донијета по основу дискреционе оцјене садрже: позивање на одредбу закона којом је орган овлашћен да ријеша по дискреционој оцјени; обавјештење који је од (законом прописаних) разлога утврђен као сметња за набављање оружја, и да тај разлог у рјешењу мора бити прецизиран, изузев ако се ради о случајевима гдје постоје истовремено два или више разлога за одбијање захтјева за набављање оружја; уколико се разлози за одбијање захтјева заснивају на подацима чије откривање не представља сметњу по оперативни рад органа унутрашњих послова, нити открива идентитет лица која су дала обавјештења, тада је потребно у образложењу рјешења навести те податке. Ова околност мора се цијенити у сваком конкретном случају, без састављања обавјештења по аутоматизму (Лиљих, Дреновак, 2010: 163–164). На крају, треба навести и пресуду Европског суда за људска права у предмету Т. Г. против Хрватске број 39701/14 од 11. 7. 2017. године, у којој је одлучено да Т. Г. није имао поштено суђење, с обзиром на то да није имао могућност оспоравања одлуке Министарства унутрашњих послова зато што није знао ко су особе које су обавијестиле полицију о постојању чињенице која га онемогућава да он набави оружје, односно да Т. Г. прекомјерно ужива алкохол. У наведеној пресуди се, између осталог, наводи да појам поштеног суђења подразумијева не само право на контрадикторни поступак према којем ће странке моћи

41 Пресуда Окружног суда у Требињу 15 о У 066226 23 У/2024, Пресуда Окружног суда у Бањој Луци 11 о У 036961 24 У/2024 и Пресуда Окружног суда у Бањој Луци 11 о У 037326 24 У/2024.

предочити све доказе да би успјеле остварити своје интересе него и да знају и све предложене доказе и чињенице које им не иду у прилог, те да се могу изјаснити о њима. Истина је да је Суд у овом случају констатовао да је у неким случајевима дозвољено ускратити неке информације како би се сачувала права неког другог лица или јавни интерес, али да је у конкретном случају повријеђено право на правично суђење зато што је полиција у јавно доступним извјештајима, о томе зашто се подносиоцу захтјева не може издати оружани лист – јер је наводно био склон уживању алкохола – била врло опште природе. Стога, не може се рећи да је подносилац захтјева био довољно упознат са оптужбама против њега, што би му омогућавало да ефикасно оспори оптужбе против себе те да изведе доказе у своју корист. Пресудом је примједба упућена и на рачун рада Управног суда у Загребу јер није, због тако ограниченог обима информација доступних подносиоцу захтјева, посветио пажњу томе да се осигура да његов поступак доношења одлуке у највећој могућој мјери испуњава захтјеве контрадикторности поступка и једнакости оружја (Љубић, 2022: 435).

7. Закључак

Ватрено оружје је опасна ствар и представља инструмент извршења великог броја кривичних дјела. Због тога је неопходно и оправдано прописати строге услове за његово набављање. Нормирање поступка набављања оружја не смије као последицу имати превише компликовану процедуру, јер се на тај начин грађани демотивишу да легалним путем стекну оружје или да легализују оружје које већ имају.

Да би се одобрила набавка ватреног оружја, полицијски службеник мора, на основу теренске провјере, стећи увјерење о беспријекорном понашању физичког лица, које не оставља сумње да ће посједовањем оружја извршити какво противправно дјело.

Мишљења смо да је добро законско рјешење да само покретање кривичног или прекршајног поступка даје основа надлежном органу да одбије захтјев за набављање оружја, јер би се у супротном случају преузео велики ризик да таква лица евентуалном набавком изврше злоупотребу оружја. Уколико се наконведеног поступка оптужени прогласи невиним, нема сметњи да му се одобри захтјев за набављање оружја. Када наступи застарјелост кривичног гоњења или када се изврши брисање осуде из казних евиденција, нема правног основа да се лицу не одобри набављање оружја.

Физичким лицима се мора омогућити одговарајући степен заштите права у поступку добијања дозволе за посједовање оружја. У том контек-

сту, иако је прошло осам година од примјене Закона о оружју и муницији, дјелатност Уставног суда је у овом случају била коректив непримјерених нормања.

Лице које подноси захтјев за посједовање ватреног оружја мора детаљно образложити разлоге због којих му је оно потребно. Ти наводи морају бити објективни и детаљно испитани. Уколико лице тражи оружје због одласка у лов, а два пута годишње иде у лов, онда тај захтјев није оправдан, или ако лице подноси захтјев због личне безбједности, а његова безбједност (на основу теренских провјера) није угрожена, онда се поставља питање зашто лице жели оружје. Нажалост, у пракси је било неколико ситуација када захтјев није био оправдан, а лицу се издала дозвола за посједовање ватреног оружја. Послије тога, у кратком временском периоду, лице је управо тим ватреним оружјем извршило кривично дјело. Овакве ситуације довољан су разлог да се овом поступку још више посвети пажња.

На основу свега наведеног, мишљења смо да постоји потреба да се овај управни поступак детаљније уреди како би се смањила могућност чињења кривичних дјела легално набављеним оружјем. Закон о оружју и муницији представља правни акт на основу којег се тражи одговорно и законито поступање: грађана, припадника Министарства унутрашњих послова, здравствених радника као контролора здравственог стања лица која желе набавити оружје, правних лица која желе набавити оружје због дјелатности којим се баве, ловачких и спортских удружења због активности њихових чланова. Због тога се, путем овог правног прописа, морају имплементирати најквалитетнија рјешења која ће превентивно дјеловати на свијест грађана. У супротном, ако се будемо само бавили репресивним активностима и отклањањем посљедица употребе ватреног оружја, нарушена безбједност грађана неће бити највећа штета.

Литература

Батуран, Л., Милошевић, Г., Цвјетковић Иветић, Ц., (2018). Економска анализа фискалних и нефискалних трошкова регистрације оружја и проблем нерегистрованог оружја. *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, LII(4) 1750.

Директива Европског парламента о надзору набавке и посједовања оружја. *Official Journal of the European Communities*, L 256.91.

Директива Европског парламента о надзору набављања и посједовања оружја. *Official Journal of the European Union*. L 115.2021.

Заједнички допринос ЕУ за сузбијање недозвољеног скупљања и промета лаког и стрелачког наоружања и муниције. *CELEX*. 34.1999.

Заједнички став ЕУ о посредовању у продаји оружја из 2004. године. *Official Journal of the European Union*. 156.2003.

Закон о општем управном поступку Републике Српске. *Службени гласник Републике Српске*. Бр 13.2002, 87.2007, 50.2010 и 66.2018.

Закон о оружју и муницији Републике Српске. *Службени гласник Републике Српске*. Бр. 26.2016, 18.2017, 31.2018 и 58.2019).

Југовић, С. (2013) *Управна функција полиције*, Београд: Криминалистичко-полицијска академија.

Јурас, Д., Јакшић, Д. (2013). Одобрење за набаву оружја. *Правни вјесник*. 2. 37.

Кодекс понашања ЕУ о извозу оружја. *CELEX*.51999XG1103.1998.

Кривични законик Републике Српске. *Службени гласник Републике Српске*. Бр. 64.2017, 104.2018, 15.2021, 89.2021 и 73.2023.

Лештанин, Б. (2017). Закон о оружју и муницији Републике Србије – критички поглед. *Безбједност*. 2. 153–173.

Лилић, С., Дреновак, М. (2010). *Посебно управно право*. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду.

Љубић, Д. (2022). Превентивне мјере усмјерене спречавању починитеља казњених дјела у Републици Хрватској приликом набаве и посједовања оружја грађана. *Полиција и сигурност*. 4. 425–438.

Мијалковић, С. (2015). Безбедносно проверавање лица – традиционални модели и примјери добре праксе. *НБП – Журнал за криминалистику и право*. 20(2). 196–209.

Милков, Д. (2016). *Управно право II, управна делатност*, Универзитет у Новом Саду – Правни факултет, осмо и допуњено издање.

Одлука Уставног суда Републике Српске У-80/23. *Службени гласник Републике Српске*. Бр. 86.2024. године.

План Европске комисије за подршку контроли сакупљања и промета лаког и стрељачког наоружања и муниције на Западном Балкану. *CELEX*. COM558.2005.

Правилник о начину утврђивања оправданости захтјева за набављање оружја. *Службени гласник Републике Српске*. Бр. 78.2016.

Правилник о утврђивању здравствене способности лица за набављање, држање и ношење оружја и муниције. *Службени гласник Републике Српске*. Бр. 97/2009.

Правилник о обуци и програму обуке за руковање ватреним оружјем Б категорије. *Службени гласник Републике Српске*. Бр. 109.2016.

Пресуда 39701/14 *Т. Г. против Хрватске* (2017) Европског суда за људска права у предмету

Пресуда Округног суда у Требињу 15 о У обб226 23 У од 1. 11. 2024. године.

Пресуде Окружног суда у Бањој Луци 11 о У 036961 24 У од 10. 12. 2024. године.

Пресуду Окружног суда у Бањој Луци број: 11 о У 037326 24 У од 5. 12. 2024. године.

Стевандић, Д. (2009). Безбедносна провера у вези са поднетим захтевом за издавање одобрења за набављање ватреног оружја. *Безбедност*. No. 3. 233–240.

Стратегија ЕУ за борбу против илегалног сакупљања и илегалне трговине малокалибарским и лаким наоружањем и муницијом за то наоружање. *CELEX*.52005XG1211(01).2005.

Шенгенски уговор. *Official Journal* L 239.2000.

World Health Organization. United Nations Development Programme. United Nations Office on Drugs and Crime. *Global Status Report on Violence Prevention*.2014.

Dražen Miljić*, LL.D.

Administrative Aspects of obtaining Firearm Licenses in Republika Srpska

Summary

An increasing number of criminal offenses involve the use of legally acquired weapons that serve as the principal instrument for the commission of criminal offences. This paper explores the deficiencies in the administrative procedure for obtaining firearm permits in Republika Srpska. The research includes an analysis of the current legal framework, an examination of the conduct of officers of the Ministry of the Interior in specific cases, and a review of administrative court rulings in cases related to firearm licensing procedures. As a result, shortcomings were identified not only in the legislative framework but also in the implementation of by-laws issued by the Ministry of the Interior. Furthermore, the study reveals misapplications of legal provisions by officials and other actors responsible for enforcing the Weapons and Ammunition Act.

Given the complexity and sensitivity of the administrative procedure for acquiring a firearm license, the paper underscores the need for responsible and lawful conduct by all stakeholders: citizens, Ministry officials, healthcare professionals who assess the applicant's mental and physical capacity, legal entities seeking to acquire firearms for business purposes, and members of hunting and sports associations.

Key words: *firearms, administrative procedure, security, discretionary assessment, Ministry of the Interior of Republika Srpska.*

* Assistant Professor, Faculty of Security Sciences, University of Banja Luka